

**Obrazovanje odraslih CARDS 2004
(EuropeAid/120956/D/SV/HR)**

Koncept obrazovnog portala

travanj 2009., Zagreb

Projektni partner

Aarhus Technical College

Denmark

Projekt financira
Europska Unija

Izradu ovog izvješća potpomogla je Europska unija.
Za sadržaj ovog izvješća odgovoran je konzorcij Aarhus Technical College Denmark,
University of Jyvaskyla Finland, PEM Germany and EPRD Poland.
Sadržaj ne odražava nužno stajalište Europske unije.

Autori

Radna skupina komponente 6 u suradnji s dugoročnim stručnjakom **Bennijem Lauridsenom** i kratkoročnim stručnjacima **Meri Maretić i Jamesom Edwardom Whiteom**

Koordinatori komponenti 6

Jelena Matković, Zrinka Čale i Mario Vučić

Lektura

Jelena Matković

Grafičko oblikovanje i tisak

Četiri boje d.o.o.

Zagrebačka avenija 104 d

10090 Zagreb

www.cetiriboje.hr

Naklada

500 kom

travanj 2009., Zagreb

SADRŽAJ

1. UVOD	29
2. POZADINA	30
3. KOME JE NAMIJENJEN?	31
4. TKO SU PARTNERI?	32
5. ŠTO TREBA SADRŽAVATI?	33
6. KAKO BI INFORMACIJE TREBALE BITI PRIKAZANE?	34
7. KOJA BI POLJA TREBALA BITI UKLJUČENA?	35
8. PREPORUKE	36
9. ZAKLJUČCI	37
Dodatak 1 Prijedlog sadržaja	38
Dodatak 2 Tehnička izvedivost i rizici pri izradi Obrazovnog portala prema nacrtu od 30. siječnja 2009. godine	46

1. UVOD

Svrha je ovog dokumenta dati prijedlog za razvoj portala o obrazovanju odraslih u Hrvatskoj i održivost takva projekta.

Kako bi obrazovanje odraslih u Hrvatskoj bilo na svjetskoj razini, potrebno je razmotriti niz iznimno važnih čimbenika. Informacije su ključan čimbenik u promicanju obrazovanja odraslih. Količina dostupnih informacija neprestano se povećava te je stoga važno da im se može lako pristupiti. Informacije moraju biti točne, sveobuhvatne i aktualne te lako razumljive krajnjim korisnicima.

Uspostavljanje infopunktova omogućit će širokoj javnosti lakši pristup informacijama.

Uspostavljanjem obrazovnog portala taj pristup diže se na višu razinu.

Postoji nekoliko ideja o tome što bi to obrazovni portal trebao biti i kako bi trebao izgledati. Neki smatraju da je portal proširena internetska stranica s velikim brojem poveznica na druge stranice, a drugi se zalažu za više mogućnosti, uključujući i početnu stranicu izrađenu po mjeri za svakog pojedinoga korisnika, na način da kad se registriraju imaju pristup svim informacijama koje im trebaju. Primjerice, stranice koje pojedinci koriste redovito stalno su otvorene, a informacije vidljive i dostupne.

2. POZADINA

2.1. Jedna je od aktivnosti u sklopu projekta CARDS 2004 *Obrazovanje odraslih* osmišljavanje koncepta za uspostavljanje obrazovnog portala u Republici Hrvatskoj.

Priprema sadržaja, strukture i izgleda obrazovnog portala.

Osmišljen prijedlog koncepta obrazovnog portala.

Osmišljen konačan koncept obrazovnog portala.¹

2.2.1. Internetska stranica Agencije za obrazovanje odraslih (u daljnjem tekstu Agencija) prilično je opsežna i sadržajna.

Sadrži standardne kategorije Početna, O nama, Kontakti. Također, na njoj se mogu pronaći definicije i objašnjenja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih te popis obrazovnih ustanova – osnovnih škola, srednjih škola, pučkih otvorenih učilišta, učilišta i obrazovnih centara.

Pod kategorijom Obrazovanje odraslih nalaze se i potkategorije Propisi i Dokumenti. Ostale kategorije na internetskoj stranici nude informacije o Vijeću za obrazovanje odraslih, projektu CARDS 2004 *Obrazovanje odraslih* i međunarodnoj suradnji. U kategoriji Vijesti mogu se pronaći informacije o važnim temama i događanjima, i to aktualnima te prošlima.

Neke od ovih kategorija napisane su formalnim stilom te bi mogle biti teže razumljive i pristupačne široj javnosti.

2.2.2. Postavilo se pitanje „Što nedostaje postojećoj stranici kako bi ona postala sveobuhvatni portal o obrazovanju odraslih u Hrvatskoj?“

Ovim se dokumentom nastoje identificirati razvojni koraci, koji bi omogućili da internetska stranica Agencije postane sveobuhvatni portal.

2.2.3. Tijekom niza razgovora između predstavnika Agencije i CARDS tima postavljena su neka pitanja vezana uz portal:

- Kome je namijenjen?
- Što bi trebao sadržavati?
- Na koji bi način trebale biti prikazane informacije?
- Informacije o partnerima?
- Koja polja treba uključivati?

¹ Prilog 1 – Sažetak ishoda i odgovarajućih koraka, revidirano u prosincu 2007. godine

3. KOME JE NAMIJENJEN?

Portal je namijenjen sljedećim kategorijama građanstva:

- Širokoj javnosti
- Polaznicima
- Stručnjacima
- Znanstvenicima.

3.1. Široka javnost

Osobe koje nisu trenutno uključene u sustav obrazovanja i traže informacije o mogućnostima obrazovanja.

3.2. Polaznici

Polaznici koji su trenutno uključeni u sustav obrazovanja, a traže informacije o drugim mogućnostima obrazovanja, primjerice, pomoć pri učenju.

3.3. Stručnjaci

Stručnjaci uključeni u obrazovanje, izravno ili neizravno, a traže informacije. Primjerice, žele provjeriti koje tečajeve nude obrazovne ustanove.

3.4. Znanstvenici

Osobe koje traže informacije potrebne za stručne radove i analize. Primjerice, usporedba mogućnosti obrazovanja na temelju geografske raširenosti.

4. TKO SU PARTNERI?

Partneri bi se mogli podijeliti u dvije skupine:

- Svi pružatelji usluga obrazovanja odraslih u sljedećim kategorijama:
 - pučka otvorena učilišta
 - osnovne i srednje škole
 - centri za obrazovanje odraslih
 - trgovačka društva koja provode programe obrazovanja
 - sveučilišta i veleučilišta
 - strukovne organizacije
- ostali:
 - ministarstva
 - ostale agencije
 - socijalni partneri
 - Hrvatski zavod za zapošljavanje.

5. ŠTO TREBA SADRŽAVATI?

Polje	Komentari vezani uz internetsku stranicu Agencije
Poveznice na sve pružatelje usluga, partnera, ključnih dionika	Postoji popis obrazovnih ustanova, ali samo ih nekoliko ima internetsku stranicu i prateće linkove. Postoje linkovi na internetske stranice partnerskih ustanova, ali ne na sadržajno specifične stranice.
Svi dostupni programi	Ne postoji, ali nakon što se dobiju podaci iz baze podataka, može se integrirati.
Profesionalno usmjeravanje	Ne postoji, ali mogli bi se upotrijebiti podaci sa stranice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.
Izvešća, članci i dokumenti Vijesti partnera	Postoji prostor za ovo, a i fotogalerija. Postoji prostor za ovo.
Linkovi na korisne internetske stranice – domaće i strane	Postoji prostor za ovo.
Materijali za e-učenje / tečajeve, npr. ECDL	Ne postoje i vjerojatno će trebati neko vrijeme da se razvije.
Direktorij s resursima	Ne postoji i neće biti potrebe za njim sve dok se ne razviju ostale kategorije portala, npr. e-učenje
Podrška polaznicima, npr. vještine učenja	Ne postoji, ali može se uključiti stranica koja usmjerava korisnika na lokalne obrazovne ustanove te na HZZ

6. KAKO BI INFORMACIJE TREBALE BITI PRIKAZANE?

Ova kategorija ostavlja dovoljno prostora za razvoj. Prijedlog je da se informacije mogu pretraživati po temi, pružatelju usluga i razini te geografski pomoću interaktivne mape. Potrebna je informatička nadogradnja postojeće stranice (te čime bi se omogućilo prikupljanje iscrpnih podataka o dostupnim obrazovnim programima i tečajevima).

7. KOJA BI POLJA TREBALA BITI UKLJUČENA?

Standardni raspon polja koji bi trebao sadržavati obrazovni portal:

Polje	Komentari vezani uz internetsku stranicu Agencije
Početna stranica (od 3. od 15.)	Ima dovoljno mjesta, ali bit će potrebno proširivanje kako bi se uključio sadržaj prikazan kao primjer u dodatku 1.
O nama	Ovo postoji, ali bit će potrebno proširivanje kako bi se uključio sadržaj prikazan kao primjer dodatku 1.
Učenje	Ne postoji, pogledati točku 5..
Tester	Ne postoji, ali ima mjesta za daljnje razvijanje..
Registracija/log-in	Ne postoji, ali može se smatrati područjem za daljnje razvijanje uzimajući u obzir sve korisnike, osim šire javnosti.

8. PREPORUKE

1. Nema potrebe za razvijanjem novog obrazovnog portala. Internetska stranica Agencije trebala bi se prilagoditi na način da se uključe sva područja koja bi je činila sveobuhvatnim portalom.
2. Potrebno je izraditi razvojni plan za prilagodbu internetske stranice Agencije. Budući da su smjernice razvoja za neka područja prilično jasna, takav plan mogao bi se izraditi u bliskoj budućnosti. Međutim, s obzirom na to da će određena područja zahtijevati više vremena, izrada takvog plana trebala bi biti dijelom nekih budućih aktivnosti koristeći SMART ciljeve (Simple/ Measureable/ Achievable /Realistic /Time-bound).
3. Bilo bi vrijedno razmotriti mogućnost pisanja projektnog prijedloga za neki od projekata Europske unije i raditi s partnerskim zemljama na razvijanju portala do njegova maksimuma.
4. Ako se potiče pristup široke javnosti portalu, treba imati na umu jezik koji se koristi. Što prihvatljiviji i lakše razumljiviji jezik bude, privući će više posjetitelja.
5. Razvoj portala teći će u fazama te prema tome treba ugraditi i sustav evaluacije, kako bi se osigurala učinkovitost svake faze i razvojnih koraka. To bi trebalo uključivati korisnike, politiku i informatičke stručnjake.

9. ZAKLJUČCI

1. Internetska stranica Agencije može se prilagoditi na način da se uključuje sva područja koja bi je činila sveobuhvatnim portalom.
2. Razvoj nekih područja relativno je jasno određen, a postoje neka područja koja zahtijevaju više vremena, rada i materijalnih sredstava nego što je trenutačno dostupno.
3. Dio sadržaja pisan je formalnim jezikom, što ga može učiniti teže razumljivim široj javnosti. Potrebno je jezik sadržaja prilagoditi ciljnim skupinama.
4. Razvoj portala bit će u nekoliko faza te će biti potrebno razviti sustav evaluacije kako bi se osigurala učinkovitost svake pojedine faze i njezinih razvojnih koraka.

dodatak 1:

PRIJEDLOG SADRŽAJA

Početna stranica

Dobrodošli na Hrvatski obrazovni portal. Ovdje možete pronaći informacije i savjete o tome kako na najbolji mogući način iskoristiti obrazovne mogućnosti koje se nude na području Republike Hrvatske.

Svi pružatelji usluga obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj udružili su se kako bi vam na jednome mjestu pružili informacije o mogućnostima obrazovanja.

Samo nekoliko klikova mišem dijeli vas od tisuću obrazovnih mogućnosti koje obuhvaćaju cijeli niz tema i razina.

Ako već znate što tražite ili samo želite vidjeti što se nudi, kliknite na kategoriju **Učenje** i pronaći ćete programe koji odgovaraju vašim potrebama.

Ako mislite da prije nego što pogledate obrazovnu ponudu trebate neke općenite savjete koji se odnose na vaše obrazovanje, učenje za zaposlenje ili što dalje, pogledajte što vam se nudi pod kategorijom **Savjeti**.

Zašto jednostavno ne biste isprobali neki od programa klikom na kategoriju **Tester**?

Hrvatski obrazovni portal omogućava vam pomoć pri odabiru najboljih mogućnosti obrazovanja.

O nama

Ovaj portal omogućila je Agencija za obrazovanje odraslih u suradnji sa svojim partnerima.

Namjera je putem **Hrvatskog obrazovnog portala** omogućiti vam da na jednome mjestu imate pregled i informacije o mogućnostima obrazovanja u Republici Hrvatskoj koje će vam pomoći da se u uključite u obrazovne programe.

Portal sadrži informacije o svim programima, od kratkih osnovnih tečajeva namijenjenih odraslima koji se vraćaju u obrazovni sustav te redovnih školskih programa.

Portal također sadrži jednostavne alate koji vam pomažu pri pretraživanju ustanova gdje želite nastaviti obrazovanje (npr. u školi, otvorenom učilištu, centrima za učenje ili u nekoj od obrazovnih ustanova na vašem području).

Partneri (*popis partnerskih institucija*) koji pridonose ovoj inicijativi.

Možete posjetiti njihove internetske stranice odabirom određenog bannerera.

Banneri partnera

„Looking for Learning“

Pretraživanje po

ključnim riječima

word processing / obrada
teksta
novac

pretraživanje putem mape

kategorije pretraživanja

korištenje računala
gospodarstvo
arhitektura

Tražite savjet

(preuzeto s internetskog portala My Entitlement to Learning, www.myetl.org.uk)

Primjeri koje bi trebala ili mogla sadržavati stranica „Savjeti“:

Bilo da ste trenutačno zaposleni ili studirate ili nijedno od toga, što trebate znati o učenju kako biste odlučili što dalje? Za više informacija, kliknite na sljedeće linkove:

U ovoj su kategoriji prikazani i objašnjeni određeni modeli financiranja.

Ako trebate pomoć u planiranju karijere, na pravom ste mjestu.

Čak i najiskusniji polaznici ovdje mogu pronaći savjete.

Ovdje donosimo linkove koji vam mogu pomoći u pronalasku posla.

Ako tražite pomoć u zajednici, mi imamo potrebne informacije.

Dio portala namijenjen polaznicima koji se vraćaju u obrazovni sustav nakon određene pauze.

Razvoj radne snage pridonosi poboljšanju konkurentnosti i rastu proizvodnje škotskoga gospodarstva.

Detalji o dostupnim vrstama tečajeva i obrazovnim mogućnostima.

Financiranje

Pod ovim naslovom potencijalni polaznici mogu pronaći informacije o dostupnim oblicima financiranja.

Svrha je studentima daljnjeg i visokog obrazovanja pružiti kratak i jasan pregled dostupnih modela financiranja. Savjeti koji se nude općenitog su tipa iz razloga što kriteriji za dodjelu studentskih kredita i stipendija ovise o specifičnim okolnostima svakog studenta. Studenti koji žele iscrpnije savjete o načinima financiranja pojedinih obrazovnih programa mogu ih pronaći na cijelom nizu specijaliziranih internetskih stranica.

Također, pomoću jedne od poveznica ponuđenih pod ovim naslovom, studenti mogu pronaći informacije o tome kako stjecanje studentskog statusa utječe na njihov model zdravstvenog osiguranja.

Planiranje

U ovoj rubrici potencijalni polaznici mogu dobiti savjete o planiranju karijere i zapošljavanju.

Karijere Škotska stanovnicima Škotske nudi besplatno planiranje karijere te usluge informiranja, bez obzira na dob, zaleđe ili okolnosti.

Karijere Škotska nudi savjete i informiranje o:

- planiranju karijere,
- promjeni posla,
- obrazovanju i osposobljavanju,
- volonterskom radu,

dodatne informacije o:

- kvalifikacijama potrebnima za određene poslove,
- mogućnostima osposobljavanja i obrazovanja,
- mogućnostima zapošljavanja,
- tržištu rada u određenom području,
- tržištu rada općenito,
- trendovima/promjenama na tržištu rada,
- prijenosu vještina iz jednog područja u drugo,

te praktične savjete o podnošenju prijave za posao:

- ispunjavanje prijave,
- tehnike intervjuiranja,
- tehnike nalaženja posla,

- priprema životopisa,
- priprema za testiranje.

Korisnici proizvodima i uslugama Karijere Škotska mogu pristupiti na različite načine, primjerice putem telefona ili internetske stranice te posjetom lokalnom uredu.

Obrazovni alati

U ovoj rubrici potencijalni polaznici mogu saznati više o obrazovnim alatima, odnosno informacijama koje im mogu pomoći u nastavljanju obrazovanja.

Ponudene informacije obuhvaćaju sljedeće teme:

- mogući razlozi nastavljanja obrazovanja,
- vještine učenja,
- uporaba interneta kao pomoći pri učenju,
- upravljanje vremenom i životni pritisci,
- kako poboljšati osnovne vještine,
- surađivanje s drugim polaznicima,
- kome se obratiti za pomoć.

Mogućnosti zapošljavanja

U ovoj rubrici mogu se pronaći savjeti o zapošljavanju.

Sadržava popise i poveznice internetskih stranica gdje se mogu pronaći informacije o mogućnostima zapošljavanja na lokalnoj i nacionalnoj razini.

U suradnji s partnerskim organizacijama ponudene su specifične i detaljnije informacije o određenim poslovima.

Također, u rubrici se mogu pronaći i informacije o nacionalnom zavodu za zapošljavanje, uključujući i kontakt podatke.

Volontiranje

Osobe zainteresirane za volontiranje potrebne informacije mogu pronaći u ovoj rubrici.

Rubrika je osmišljena kao opsežan vodič o volontiranju. Informacije su namijenjene osobama koje bi htjele volontirati, ali ne znaju kako početi te onima koji jednostavno žele saznati nešto više o volonterskim aktivnostima u svojoj okolini. Volonterski rad osobama može pomoći u odlučivanju je li odabrano područje/struka uistinu za njih i žele li u njemu ostvariti karijeru. Neki pružatelji usluga volonterski rad mogu smatrati prednošću prilikom upisa u određene programe. Također, i određeni poslodavci preferiraju kandidate koji su se bavili volonterskim radom.

U rubrici je opisano sljedeće:

- što je volontiranje,
- tipovi osoba koje volontiraju,
- što se sve nudi,
- razlozi zašto volontirati,
- vrste organizacije koje traže volontere,
- kako se osobe mogu uključiti,
- ključne informacije za volontere.

Povratak u obrazovni sustav

U ovoj rubrici opisani su izazovi povratka u obrazovni sustav te kako mnogi pojedinci u tome ne uspiju zbog poteškoća s čitanjem, pisanjem i slično.

Gotovo jedna od četiri odrasle osobe u Škotskoj ima poteškoća s čitanjem, pisanjem ili osnovnim matematičkim vještinama. Stoga su u rubrici opisani programi koji odraslima pomažu u poboljšavanju tih osnovnih vještina. Oni variraju od osnovnog vježbanja čitanja i pisanja do stjecanja potpune kvalifikacije, ovisno o tome što polaznik želi.

Programe provode različite ustanove poput obrazovnih centara, društvenih centara, knjižnica, škola, a ponekad se provode i u sklopu radnog mjesta.

Informacije za poslodavce

U ovoj rubrici donosi se opis razvijanja kapaciteta radne snage u Škotskoj, koji je priredila Škotska gospodarsko-razvojna agencija.

Škotska gospodarsko-razvojna agencija je državna agencija čija je zadaća usklađivanje vještina zaposlenika s potrebama poslodavaca. Osim poslodavaca, korist od razvijanja kapaciteta radne snage ima i cjelokupno gospodarstvo zbog povećane konkurentnosti i rasta proizvodnje. Primarni cilj Agencije je poboljšavanje učinka radne snage, ponajprije na privatni gospodarski sektor, a javni im sektor nije od tolikog interesa, iako on obuhvaća brojne zaposlene u Škotskoj.

Uz Škotsku razvojno-gospodarsku agenciju, u razvijanju kapaciteta radne snage u Škotskoj sudjeluju i:

- jedinice lokalne uprave i samouprave,
- sektorske razvojne agencije (državne agencije),
- savezi sindikata,
- udruženja poslodavaca,
- obrazovne ustanove.

Informacije o tečajevima

Potencijalni polaznici u ovoj rubrici mogu pronaći informacije o različitim vrstama učenja.

Nudi opise različitih sektora i napredovanja kroz stupnjeve tečaja prema Škotskom kvalifikacijskom i bodovnom okviru. Također, sadrži detalje o upisima na tečajeve i certifikatima/dokumentima koji se dobiju po završetku tečaja.

Uz opise formalnih obrazovnih programa, ponuđeni su modeli otvorenog učenja, naukovanja te državne sheme osposobljavanja, od kojih se neke nadovezuju na određena radna mjesta.

Tester

Sljedeće područje može se razvijati u budućnosti.

Polaznicima nudi mogućnost isprobavanja obrazovnih programa putem interneta ili učenja putem interneta.

Polaznicima se postavljaju sljedeća pitanja:

Jeste li čuli za e-učenje? Želite li isprobati takav način učenja? Kliknite na bilo koju od ikona i upoznajte se s aktivnostima e-učenja – ako vam se sviđa neka od aktivnosti, idite na **odabir obrazovnih mogućnosti** i nastavite dalje!

Mogući su i kratki probni tečajevi.

Kreativno razmišljanje i postavljanje ciljeva

U ovom testeru nalaze se vježbe pomoću kojih potencijalni polaznici mogu utvrditi svoje kreativne sklonosti i razviti svoj kreativni potencijal.

- Kreativno razmišljanje
- Generiranje ideja
- Brainstroming

Služenje internetom

Pomoću ovog testera polaznici mogu proći kroz niz vježbi koje će im pomoći u boljem razumijevanju i korištenju interneta.

U vježbama su obuhvaćene teme poput:

- Što je internetska tražilica?
- Što je internetski preglednik?
- Što je url (internetska adresa određenog resursa na internetu)?
- Što je bookmarking i favorites (označavanje omiljenih ili često korištenih internetskih stranica)?

dodatak 2:

TEHNIČKA IZVEDIVOST I RIZICI PRI IZRADI OBRAZOVNOG PORTALA PREMA NACRTU OD 30. SIJEČNJA 2009. GODINE.

Ovaj dodatak izradilo je tehničko osoblje Agencije za obrazovanje odraslih, a u njemu su navedeni potencijalni zahtjevi i pitanja na koja treba obratiti pozornost prilikom izrade obrazovnog portala (resursi, vremenski okvir, financijska sredstva).

Internetske stranice www.aoo.hr izrađene su na Windowsovoj tehnologiji, a ne na .php tehnologiji, što je slučaj kod internetskih stranica www.cjelozivotno-ucenje.hr. Aplikacija za pristup Bazi podataka Agencije za obrazovanje odraslih izrađena je također na Windowsovoj tehnologiji. Kako je ideja da Obrazovni portal povlači dio podataka iz baze i prikazuje ih automatizmom na internetskoj stranici, tehnički je lakše izvesti da se portal radi na internetskoj stranici www.aoo.hr.

Tehnička preporuka je da bi Obrazovni portal bilo bolje raditi nakon što dobijemo podatke o ustanovama za obrazovanje odraslih u Hrvatskoj.

- **Potrebni resursi za izvedivost navedenoga koncepta:**

Projektini tim sastavljen od 15 djelatnika agencije / vanjskih suradnika koji poznaju problematiku obrazovanja odraslih

Poslovi: razrada portala, pisanje projekta, kontakt s partnerima zainteresiranima za sudjelovanje u portalu, razrada o tome koji se dio podataka automatski dobiva iz baze podataka ili iz drugih resursa (primjerice, najtraženija zanimanja).

- **Vrijeme za dovršenje projekta:**

2-3 godine

Vrijeme za dovršenje projekta temeljeno je na procjeni potrebnog broja sati svakog člana projektnog tima uz rad 4-6 sati na dan.

- **Financijska sredstva potrebna za dovršenje projekta:**

100.000 kn – 500.000 kn

Obuhvaćaju dopunu koda, redizajn stranice, ugradnju dijela baze u internetsku stranicu, prilagođavanje foruma, ugrađivanje tražilice na internetsku stranicu i testiranje funkcionalnosti velike promjene na internetskoj stranici. Veliki je raspon u cijeni zbog toga što nije vidljivo koliko se u kojim točkama razvoja ide u dubinu i širinu.

- **Potreban broj djelatnika za administraciju i stalne nadogradnje nakon što portal bude gotov:**

3-5 djelatnika

Obuhvaća djelatnike koji rade na stalnom redizajnu stranice, nalaženje novih načina funkcionalnosti određenih dijelova stranice, crtanje slika za određene događaje za koje ne postoje fotografije, obrada fotografija i slično.